

Nina
Šepić

Od sjećanja do novih otkrića

Az grišni diak Branko pridivkom Fučić,
međunarodni znanstveni skup
Malinska, 30.1.-1.2.2009.

U znak sjećanja na Branka Fučića povodom desete obljetnice njegove smrti u Malinskoj je održan trodnevni međunarodni znanstveni skup u organizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Instituta za povijest umjetnosti, Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Staroslavenskog instituta, Sveučilišne knjižnice u Rijeci te općine Malinska-Dubašnica. Znanstveni skup bio je popraćen izložbom u prostoru "Glagoljice" Sveučilišne knjižnice u Rijeci, gdje je 31. siječnja predstavljen zbornik *Slova na dar Branku Fučiću* koji je uredio akademik Josip Bratulić. Zbornik je obogaćen nosačem zvuka dokumentarne radiodrame Mladena Kušeca *Gospodin Branko Fučić*.

Prigodna izložba, zbornik i CD pokazali su se kao "pun pogodak" ovoga ambicioznog i dobro organiziranog projekta o čemu je svjedočio veliki broj zainteresiranih posjetitelja, među kojima je bilo i onih koji zbog gužve nisu mogli ni proviriti u napućenu dvoranu. Kongresne dvorane hotela *Malin*, gdje su se održavala izlaganja čak 76 prijavljenih sudionika, s druge su pak strane bile poluprazne, što zbog njihove prostranosti, što zbog udaljenosti od Rijeke, tako da su, uz ponekog studenta, fotografa, novinara ili rijetkog znatiželjnika, strukturu slušača činili sami sudionici skupa.

Velik broj izlagača, među kojima i stručnjaka iz Rusije, Bugarske, Austrije, Češke, Njemačke, bio je razlog podjele rada u sekcije pod nazivima: *Vita opusque*, *Ars historiaeque*, *Slavistica et croatica*, *Etnografica et alia*, *Scientiae*

auxiliares historiae et alia, *Epigrafica glagolitica Fučićiana*. Upravo takva raznolikost grupacija ponajbolje odražava svestrani duh ovoga velikog čovjeka i znanstvenika. Prvi dan međunarodnog skupa bio je u znaku sagledavanja života i rada Branka Fučića (*vita opusque*), gdje je većina izlagača toplim notama nanizala sjećanja na "grišnog diaka" čija se prisutnost, doslovce, mogla osjetiti. Snažan emocionalan naboj strujao je dvoranom, a u tom tonu nastavilo se i drugi dan na predstavljanju zbornika *Slova na dar Branku Fučiću* u kojem su prikupljene uspomene i sjećanja njegovih prijatelja (Ljiljane Jerkić, Bonaventure Dude, Anice Nazor, Marijana Jurčevića, Bernarda Balona...). Nakon riječke epizode u prostorima "Glagoljice" Sveučilišne knjižnice skup se ponovo seli na Krk, u kongresne dvorane hotela *Malin* gdje se sekcije odvijaju paralelno, što je nastavljeno i zadnjeg dana susreta. Budući da, nažalost, još uvijek ne postoji mogućnost istodobnog bivanja na dvama različitim mjestima, u recima koji slijede dan je kratak prikaz sekcije *Ars historiaeque*, posebno zanimljive za nas povjesničare umjetnosti. Među izlagačima velik je bio broj konzervatora, mladih znanstvenika, ali i onih s puno iskustva, koji su svaki na svoj način, sljedeći tragove *barba* Branka, pokušali dati vlastiti doprinos struci. Subotnje poslijepodne bilo je obilježeno izlaganjima koja su se većinom doticala graditeljske baštine, dok je nedjelja bila u znaku priloga o slikarstvu.

U prvom izlaganju, koje je održala Ankica Klemenc, pročitana su pisma što ih je Branko Fučić uputio svom mentoru Francetu Steleu

↑ Sudionici skupa pred rodnom kućom Branka Fučića, Malinska

te je tako nastavljen emotivni niz iz prethodnog dana, gdje ravnodušnosti nije bilo mjesta. Uslijedio je Ivan Basić, koji na primjeru ranosrednjovjekovnog sarkofaga iz Bala, što ga stilski i kronološki određuje unutar korpusa srodnih ostvarenja na istočnoj obali Jadrana, promišlja o razvoju skulpture tzv. prijelaznog razdoblja (7. i 8. st.) upozoravajući na niz varijabilnosti i neočekivanih odnosa od strogo zadane kompozicijske sheme, uobičajene na skulpturi tog vremena. Klara Buršić-Matijašić osvrnula se na Fučićeve doprinose iz razdoblja prapovijesti, a dan kasnije Vesna Bauer Munić na ona vezana uz liburnijske komune, poglavito Kastav, Lovran i Brseč. Korisno je bilo podsjetiti se Fučićevih šetnji, zapažanja i promišljanja o prapovijesnom slogu i baštini liburnijskih gradića, ali bi bilo još korisnije da su se ta izlaganja održala dan ranije jer su tematski bliža sekciji oslovljenoj *Vita opusque*. Ranko Starac predstavlja rezultate najnovijih arheoloških istraživanja rano-kršćanskih sakralnih objekata na području otoka Krka s naglaskom na tri lokaliteta:

Cickini - Sv.Vid-Miholjice, gdje je pronađeno dvjestotinjak ulomaka kamene plastike, Sv. Petar u Kanajtu kraj Punta s veoma rijetkim i inovativnim primjerom završetka svetišta dvostrukom apsidom, a kao posljednji lokalitet izdvaja nalazište starokršćanske bazilike na ulazu u Bašku. Ovaj je primjer ujedno i najimpresivniji zbog veličine same bazilike (28m dužine i 13m širine) te zbog dobro očuvanih i kvalitetnih mozaika koji se protežu na 20 četvornih metara s 14 posvetnih natpisa, ali i zbog pronalaska kamenog sarkofaga koji je drugi te vrste na otoku Krku, nakon onoga pronađenog na lokalitetu Mirine kraj Omišlja. Nino Novak, iz riječkoga Konzervatorskog odjela, tematski se nadovezao na Ranka Starca, izloživši veoma zanimljivu prezentaciju o ranokršćanskom kompleksu sv. Marka u Baški gdje je predočio sustavna arheološka istraživanja vođena od 2002. do 2007. godine, potom konzervatorske zahvate na objektu, da bi na kraju interpretirao kompleks uz poseban osvrt na križnu krstionicu. Novak ističe kako postojanje ovog kompleksa

pokazuje kontinuitet i duboku ukorijenjenost kršćanstva na tom prostoru već od 5. stoljeća. Pavaša Vežić izlaganjem o trima romaničkim trikonhosima prilaže još jednu potvrdu o vezama umjetničkih oblika na kvarnerskim otocima sa zadarskim kulturnim krugom u srednjem vijeku, priključivši crkvama sv. Krševana na Glavotoku i sv. Nikole kraj Nina "sestru blizanku" crkvicu sv. Tome pored sela Vrsi nedaleko Nina. Marijan Bradanović, u izlaganju o graditeljstvu Dubašnice iz razdoblja renesanse naglašava prvenstvo i značenje samostana sv. Marije na Glavotoku u prihvaćanju novih graditeljskih modela na području krčkog Šotoventa, potom upućuje na utjecaj i prisutnost creskih majstora u tom dijelu otoka te na kraju analizira samostanski kompleks u Portu i ostatke crkve sv. Apolinara. Petar Runje iznosi podatke iz dokumenta iz 1491. gdje se stanovnici Dubašnice obvezuju pomagati biskupiju. Zanimljivo je kako neka prezimena navedena u tom spisu još i danas nose žitelji Dubašnice. Ti izvorni podaci važan su prilog budućem istraživanju povijesti ovog kraja.

Drugi dan sekcije otvorilo je izlaganje Janeza Höflera koji je apostrofirao važnost sjevernjačkih grafičkih predložaka u srednjovjekovnom zidnom slikarstvu istarskog zaleđa, koji mu daju poseban pečat i kulturološku dimenziju. Slijedi metodološki veoma zanimljivo izlaganje Nikoline Maraković o zidnim slikama u crkvi sv. Martina u Svetom Lovreču s ciljem njihova kontekstualiziranja u okvirima europskog stvaralaštva 11. stoljeća. Radovan Oštrić izvijestio je o rezultatima najnovijih restauratorskih radova u crkvi sv. Prima i Felicijana u Čirkotima kod Završja koji su obavljeni u ljeto 2008. godine kada su na cijeloj površini apsida otkrivene i preventivno konsolidirane zidne slike, kao i na sjevernom zidu crkve. Oštrić naglašava vrijednost fresaka u tehnici *a secco* na sjevernom zidu (Judin poljubac, Krist pred Pilatom) koje pripadaju starijem sloju (otprije je poznato da se u crkvi nalaze dva sloja zidnih slika), a koje izlagač stilski određuje "rustičkom" romanikom zapadnog tipa. Na to se predavanje

nadovezala Dolores Čikić iz Konzervatorskog odjela u Rijeci, koja je provela istraživanje o mogućnosti datacije na temelju vojne opreme likova i to upravo onih prikazanih na novootkrivenim freskama u crkvi sv. Prima i Felicijana u Završju. Milan Pelc svoje je istraživanje usmjerio na detalj koji je naslikan u unutrašnjosti crkve sv. Marije na Škrilinah, kraj južnog ulaza s desne strane, a koji prikazuje muškarca kojeg Fučić identificira kao ludu, nazivajući ga "insipiensom", odnosno onim koji niječe Božje postojanje. Nizom primjera i komparativnim materijalom Pelc nastoji dokazati kako beramski lik ne odgovara tipologiji "insipiensa" kao ni luđaka (luda) u likovnoj umjetnosti kasnog srednjovjekovlja, već nudi drugačije tumačenje tog lika za koji vjeruje da bi mogao predstavljati Jumisa, božanstvo vezano uz žetvene svečanosti s klasjima žita na glavi koje se nenametljivo uvuklo u slikarski ansambl ovog zdanja, o čijem etičkom i retoričkom "čitanju" fresaka izlaže Marija-Ana Dürriegl.

Među najznačajnijima, ako ne i najznačajnija, istraživanja su mladog konzervatora Željka Bistrovića u crkvi sv. Marije na Božjem Polju kraj Vižinade, točnije, zidnih slika u svodu svetišta o kojima je svojedobno pisao i Branko Fučić. Najnoviji restauratorski radovi na tim freskama kao i istraživanja spomenutog konzervatora dovela su do zanimljivih otkrića koja opovrgavaju dosadašnju Fučićevu atribuciju slika radionici *Šarenog majstora*. Za freske na svodu, kao i za one kasnije otkrivene na zidovima prezbiterija, Bistrović kaže da su plod puno kvalitetnije radionice Ivana iz Kastva koja djeluje krajem 80-ih godina 15. stoljeća koristeći se predlošcima Israhela van Meckenema za prikaz *Simbolum Apostolorum* i južnočeških Bogorodica kao tipoloških uzora za prikaze svetica. Lavinia Belušić izlagala je o ciklusu zidnih slika u svetlovrečkoj crkvi sv. Blaža, jednom od malobrojnih neobrađenih i neobjavljenih djela u bogatom opusu istarskoga zidnog slikarstva. Uz preciznije datiranje ciklusa Belušić određuje ikonografske teme i likovne predloške te na kraju i utjecaje, uz zaključak da se ciklus može

pripisati venetskom slikaru s pomoćnicima, najvjerojatnije friulanskom, koji je poznavao mletačko gotičko i ranorenesansno narativno slikarstvo ranog 15. stoljeća kao i ono mletačke *terraferme*. Marina Vicelja-Matijašić u svojem je izlaganju ponudila rješenje cjelovita čitanja ikonografskog sadržaja prozorske ruže s pročelja župne crkve u Omišlju identificirajući lik kojeg Fučić opisuje kao "svetog biskupa s mitrom na glavi kojega kuhaju u loncu i uz to ga muče tako da mu šila zabijaju pod svaki nokat na rukama" kao sv. Erazma.

Iako se tek usputno doticao teme drvenih oltara i skulpture 17. stoljeća u Istri, Fučić je za oltar Ružarice u Plominu posebno istakao njegova dekorativna svojstva. Upravo je taj oltar bio okosnica izlaganja Vlaste Zajec koja ga je povezala s oltarom sv. Aurelija u župnoj

crkvi sv. Jurja u Brseču upozorivši na njihovu podudarnost, dosad nezamijećenu u literaturi. Uz stilsku analizu Zajec je razmotrila i pitanje datacije plominskog oltara. Bilo je to zadnje izlaganje u sekciji *Ars historiae*. Sudeći prema odazivu izlagača i zanimljivosti referata, kao i važnih otkrića za struku, mislim da bi i šjor Branko mogao biti zadovoljan rezultatima ove sekcije.

I na kraju, pohvala organizacijskom odboru koji je omogućio održavanje ovako značajna i ambiciozna skupa, upozorivši na njegovu potrebu. Žalosno je, međutim, što se slične manifestacije ovakva opsega u čast Branku Fučiću nisu dogodile puno prije. Stoga je ovo trodnevno druženje s dragim prijateljem nadoknada za propuštene prilike. ✕